

Historie vily

Hana a Edvard Benešovi navštěvovali Sezimovo Ústí již před první světovou válkou, kdy navštěvovali Edvardova bratra Bedřicha. Manželé Benešovi si zdejší krajinu zamilovali a na konci 20. let se rozhodli postavit vilu na soutoku řeky Lužnice a Kozského potoka. Vila byla postavena mezi léty 1930 a 1931 dle architektonického návrhu architekta Petra Kropáčka.¹ Parcelu, na níž se dnes vila nachází, manželé Benešovi zakoupili v roce 1929. V následujících dvou letech zde stavěl tábořský stavitel Antonín Soumar vilu dle Kropáčkova návrhu. Ve stejné době si v sousedství vybudovali své letní domy i diplomaté Ludvík Strimpl a Zdeněk Fierlinger.² Jak projektové, tak stavební období probíhalo za přímé účasti manželů Benešových. Oba obdivovali venkovské domy na jihu Francie. Přáli si vilu podobného stylu. Po architektovi výslovně požadovali, aby měla nízké střechy a světlé místnosti. Z dispozice obytných prostor, ale zejména z rozměrných okenních otvorů a četných dveří na terasu, můžeme pak vyvodit, že po architektovi patrně také požadovali, aby jejich dům byl organicky propojen se zahradou. Manželé Benešovi svoji vilu poměrně často stavebně vylepšovali.³ Exteriér vily byl upraven v tzv. novošpanělském stylu.

Během druhé světové války sloužila jako vojenská škola, poté internát pro těhotné ženy. Díky tomu nebyla poničena. Po návratu manželů Benešových z exilu došlo v letech 1945 až 1948 k její renovaci a byly též provedeny některé drobné stavební úpravy. Dokonce se jim podařilo po válce dohledat alespoň část inventáře, největší ztrátou byly tisíce ztracených knih.

V listopadu 1973 sepsala Hana Benešová závěť, v níž odkázala část inventáře a vilu Muzeu husitského revolučního hnutí v Táboře.⁴ Po její smrti převzal v roce 1975 nemovitost Okresní národní výbor v Táboře. Z jeho podnětu bylo téhož roku odvezeno vybavení do depozitáře muzea a dům smluvně převeden do majetku Úřadu předsednictva vlády ČSSR. Ten zadal Projektovému ústavu výstavby hl. m. Prahy rekonstrukci objektu, která dispozici rodinné vily změnila v rezidenci vlády. Stavební práce z let 1977 až 1978 podstatně nenarušily vzhled exteriéru.⁵ Radikální rekonstrukcí však prošel interiér vily.

Z podnětu premiéra Mirka Topolánka byla vila v letech 2006 až 2009 upravena do podoby, jakou měla před rokem 1977, některé stavební prvky se však během užívání osvědčily

¹ Petr Kropáček (1889–1931) – talentovaný architekt, který byl autorem kubistického návrhu domovních průčelí ze soutěže na úpravu okolí Zelené brány v Pardubicích (před 1. světovou válkou). Ve 20. letech navrhoval činžovní a družstevní domy v Praze (realizace na Novém Městě, Žižkově, v Holešovicích) – ukázka architektonického purismu. Kritizován byl za přestavbu Ohmannova hotelu Central v Hybernské ulici. Kropáček nebyl jen architekt, ale také scénograf a dramatik – hra Stavba a komedie Mystifikace. Rok žil v Argentině. 1931 spáchal sebevraždu, nedočkal se ani konce výstavby Benešovy vily.

² Protože neměli Benešovi dost peněz na nákup pozemku, koupili parcelu spolu se Strimplovými a Fierlingerovými. Benešovi zaplatili více než polovinu, jejich přátelé si rozdělili menší díl napůl. Později Benešovi dokoupili další pozemky. Původně zde zamýšleli vystavět skromný letní dům, ale prezident Masaryk jim to rozmluvil. Přesvědčil je, že vila má být adekvátní postavení ministra zahraničí. Dostavba vily proběhla, když už byl Beneš prezidentem, tedy lze říci, že rostla s jeho postavením.

³ Charakteristický vzhled vila získala až v roce 1937, kdy byl podle návrhu architekta Otokara Fierlingera přistavěn na severozápadní straně trakt se salou terrenou (it. přízemní sál), nazývaná také zahradní sál, je otevřená architektonická stavba charakteristická pro barokní a zámecké zahrady. Situována je v přízemí, její prostor je otevřen arkádou o třech obloucích do zahrady. Využívána byla jako relaxační nebo společenský prostor/ a obloučkovitá lodžie zastínila terasu před jihozápadním průčelím.

⁴ Dnes Husitské muzeum v Táboře.

⁵ Kromě hmoty závětrí nad vstupem a zastřešení vily měděnou krytinou.

a zůstaly zachovány (závětrí, prostor saly terreny se zděnou pohovkou).⁶ Po této úpravě byl do jídelny a obytné haly umístěn původní inventář z majetku manželů Benešových. V roce 2001 byla vybavena původním nábytkem i prezidentova pracovna a ložnice.

Místo svého odpočinku si určil E. Beneš ještě za svého života. Místo, které bylo pro hrobku zvoleno, se nazývalo „Kazatelna“, protože z pahorku dle pověstí promlouval k věřícím Jan Hus. Situování hrobky na soutok řeky Lužnice s Kozským potokem probral Edvard Beneš s architektem Pražského hradu Pavlem Janákem.⁷ V roce 1950 na přání Hany Benešové umístil Pavel Janák na hrobku bustu Edvarda Beneše.⁸ Tělo bylo do hrobky uloženo 10. 9. 1948.

Za života Hany Benešové byla hrobka volně přístupná veřejnosti. Její pohřeb v roce 1975 byl z důvodu obav komunistů, aby nebyl příčinou dalšího odporu veřejnosti, tajný. Urna s jejím popelem byla uložena do hrobky 6. 6. 1975. Nový neoprávněný vlastník nemovitosti – Úřad vlády ČSSR – bezprostředně poté přístup k hrobce uzavřel. Znovu zpřístupněna byla až 24. 3. 1990.

Zahrada, jež se rozkládá na rozloze 11 hektarů, je upravena v anglickém stylu. Jejím autorem je Otokar Fierlinger (bratr Zdeňka Fierlingera). Hana Benešová si zde založila alpinium – skalku, kterou můžete vidět dodnes. V parku jsou rozmístěny plastiky a keramické vázy, které umocňují rozmanitost rozličných zákoutí zahrady. Součástí areálu je tenisový kurt a bazén. Také se zde nachází tzv. Čapkova studánka, pojmenovaná po Karlu Čapkovi, který poradil Edvardu Benešovi, jak vyřešit problém s podmáčeným místem u přepadu vody z bazénu.

⁶ Ve společenských místnostech bylo demontováno obložení z tmavého dřeva a odstraněn masivní dřevěný nábytek. Došlo též k odstranění monumentálního krbového tělesa v obytné hale vily. Některé stavební prvky byly obnoveny, např. příčky a dveře, u jiných musely být zhotoveny kopie (vitríny, krb v hale).

⁷ Stavbu realizovala v letech 1948–1949 stavební firma Antonín Soumar a František Koutenský z Tábora.

⁸ Tu vytvořil roku 1947 sochař Karel Dvořák.